

RAPPORT WERKBAAR WERK BIJ ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS IN DE VRIJE BEROEPE 2023

ANALYSE OP BASIS
VAN DE VLAAMSE
WERKBAARHEIDSMONITOR
2007-2023

Stichting
Innovatie & Arbeid
sterk door overleg

SERV
sterk door overleg

**WERKBAAR
WERK!**

Vlaanderen
verbeelding werkt

Dit onderzoek kreeg de financiële
steun van de Vlaamse minister
bevoegd voor Werk

Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid,
Wetstraat 34-36, 1040 Brussel - W www.serv.be/stichting - T +32 2 209 01 11 - E info@serv.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit dit rapport wordt een correcte bronvermelding op prijs
gesteld.

Publicatiedatum 4 juni 2025

Contactpersoon	Ria Bourdeaud'hui	rbourdeaudhui@serv.be
	Miet Lamberts	mlamberts@serv.be
	Stefanie Notebaert	snotebaert@serv.be
	Stephan Vanderhaeghe	svanderhaeghe@serv.be

Inhoud

Samenvatting	4
Rapport	6
1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop	6
2. Werkbaarheidsknelpunten in beeld	9
2.1 Werkstress en burn-out	9
2.2 Motivatieproblemen	10
2.3 Leermogelijkheden	11
2.4 Werk-privébalans	12
2.5 De helft van de zelfstandige ondernemers in de het vrij beroep heeft geen werkbaarheidsknelpunten	13
3. Werkbaarheidsrisico's in beeld	15
3.1 Werkdruk	15
3.2 Emotionele belasting	16
3.3 Taakvariatie	17
3.4 Fysieke arbeidsomstandigheden	18
4. Risicoprofielen voor de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep	20
4.1 Risicoprofiel voor werkstress	20
4.2 Risicoprofiel voor werk-privébalans	21
5. Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep	23
5.1 Werktijden	23
5.2 Opleiding, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing	24
5.3 Haalbaarheid pensioen, groeiverwachting en afhankelijkheid van inkomen uit zelfstandige activiteit	26
5.4 Grensoverschrijdend gedrag	27
5.5 Tevredenheid over diverse werkaspecten.	28
Referentielijst	29
Lijst met figuren en tabellen	30

Samenvatting

52,4% van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep heeft werk zonder werkbaarheidsknelpunten in 2023. Dit wijkt niet significant af van de situatie in 2019 en de eerste meting in 2007.

De werkbaarheidssituatie is vergelijkbaar met die van het Vlaamse sectorgemiddelde. Wel is het zo dat we in de volledige populatie wel een verbetering zien tussen 2007 en 2023.

Een blik op de werkbaarheidsindicatoren geeft zicht op de aanwezigheid van knelpunten in de werksituatie van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep in 2023:

- 41,8% meldt werkstressklachten, bij 16,6% is de situatie acuut problematisch en is er sprake van burn-outsymptomen. Ten opzichte van 2007 is het aandeel zelfstandige vrije beroepers met werkstressklachten significant toegenomen maar we zien in 2023 geen significant verschil met het Vlaamse sectorgemiddelde;
- 9,8% kampt met motivatieproblemen, bij 3,5% gaat het om ernstige demotivatie. In vergelijking met 2007 is dat een significante toename van de problematische groep. We zien geen significant verschil met het Vlaamse sectorgemiddelde;
- Een zeer kleine groep (0,9%) heeft onvoldoende leermogelijkheden, bij 0,2% is er een ernstig leerdeficit. Zelfstandigen in vrije beroepen doen het hierin beter dan het Vlaamse sectorgemiddelde;
- 26,6% signaleert problemen in de werk-privécombinatie, bij 7,4% gaat het om een acuut werk-privéconflict. We zien een betere score voor de werk-privéproblematiek bij zelfstandigen in vrije beroepen in vergelijking met het Vlaams sectorgemiddelde.

Het is duidelijk dat de grote meerderheid voldoende leermogelijkheden heeft en gemotiveerd aan de slag is. Daarnaast rapporteert wel ongeveer vier op de tien werkstressklachten en ongeveer een kwart ervaart problemen met het bewaren van de balans tussen werk en privé.

Aan de bron van de werkstressproblematiek ligt vooral de hoge werkdruk en de emotionele belasting bij ongeveer de helft van de ondernemers in het vrij beroep. Ook de werk-privé problematiek is grotendeels toe te schrijven aan de hoge werkdruk. Zowel het aandeel zelfstandige vrije beroepers dat hoge werkdruk rapporteert als het aandeel dat emotionele belasting ervaart, ligt bij vrije beroepers significant hoger in vergelijking met het Vlaamse sectorgemiddelde.

Een greep uit een aantal andere kenmerken van de arbeidssituatie van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep:

- Ze werken gemiddeld 48,4 uur per week. Dat is iets minder dan het Vlaamse cijfer (52,2 uren);
- Bijna allen hebben een diploma hoger onderwijs of universiteit. Dat is significant meer dan bij de overige zelfstandigen;
- 66% acht het haalbaar om tot de pensioenleeftijd door te werken en 32,7% acht dit haalbaar als het werk aangepast zou worden;
- Bij de vrije beroepen wordt vaker lichamelijk geweld, intimidatie/bedreiging en ongewenst seksueel gedrag gerapporteerd dan bij andere zelfstandige ondernemers. Wat pestgedrag betreft is er geen significant verschil;
- Zelfstandige ondernemers in het vrij beroep zijn doorgaans tevreden over het contact met klanten (90,1%) en met hun personeel (82,1%). Een minderheid is tevreden over de sociale bescherming als zelfstandige (15,6%) en het contact met de overheid(sadministratie) (16,5%).

Aan de werkbaarheidsmeting 2023 en de redactie van dit rapport werkten mee: Ria Bourdeaud'hui, Miet Lamberts, Stefanie Notebaert, Stephan Vanderhaeghe.

Rapport

In dit rapport zoomen we in op de werkbaarheidssituatie van de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep. Werkbaarheid wordt gedefinieerd als werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven. De gepresenteerde cijfers zijn afkomstig van de werkbaarheidsmonitor 2023.

In wat volgt staan we eerst kort stil bij de achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor, waarna we de afzonderlijke werkbaarheidsknelpunten en –risico’s in beeld brengen voor de vrije beroepen. Ook worden de sectorspecifieke risicoprofielen opgemaakt voor werkstress en werk-privébalans. Daarna rapporteren we aanvullende informatie over de arbeidssituatie en werkbeleving van zelfstandige ondernemers in het vrije beroep.

1. Achtergrond en methodologie van de werkbaarheidsmonitor in een notendop

De sociale partners in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) dragen al vele jaren de boodschap uit dat kwaliteitsvolle banen nodig zijn om werkenden duurzaam inzetbaar te houden en langer doorwerken haalbaar te maken. Ze zetten daarom resoluut in op ‘werkbaar werk’: werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid, het onderzoekscentrum van de SERV, de kwaliteit van de jobs in Vlaanderen gedetailleerd in kaart via een grootschalige schriftelijke bevraging sinds 2004 bij werknemers en sinds 2007 ook bij zelfstandige ondernemers (in hoofdberoep) in Vlaanderen (driejaarlijks, vanaf 2019 vierjaarlijks).

Werkbaarheid wordt – conform de vermelde beleidsdefinitie – in de werkbaarheidsmonitor geoperationaliseerd aan de hand van vier werkbaarheidsindicatoren: werkstress (psychische vermoeidheid), motivatie (welbevinden in het werk, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

Tabel 1: Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkstress (psychische vermoeidheid)	de mate waarin de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde (mentale) vermoeidheid recuperabel is dan wel leidt tot spanningsklachten en verminderd functioneren <i>(problemen met) werkstress</i>
Motivatie (welbevinden in het werk)	de mate waarin werknemers/zelfstandige ondernemers door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken <i>(problemen met) werkbetrokkenheid en motivatie</i>
Leermogelijkheden	de mate waarin werknemers/zelfstandige ondernemers door opleiding en de dagdagelijkse ervaring op de werkplek hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen i.f.v. hun inzetbaarheid op langere termijn. <i>(onvoldoende) kansen op blijven/competentieontwikkeling</i>
Werk-privébalans	de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de handelingsmogelijkheden in de 'thuis'situatie <i>(problemen met) combinatie van arbeid met privéleven</i>

Naast de vier werkbaarheidsindicatoren, wordt in de werkbaarheidsmonitor ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie, die de werkbaarheid kunnen bedreigen dan wel bevorderen. Daarbij worden voor de zelfstandige ondernemers vier kenmerken van het werk via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk), en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden¹.

Tabel 2: Overzicht en omschrijving risico-indicatoren

Indicator	Omschrijving
Werkdruk	de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo, deadlines
Emotionele belasting	de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inz. bij omgang met klanten of patiënten of coördinatieopdrachten
Taakvariatie	de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van zelfstandige ondernemers
Arbidsomstandigheden	de mate waarin zelfstandige ondernemers blootgesteld worden aan fysieke inconvenianten in de werkomgeving en aan lichamelijke belasting

Voor elk van de werkbaarheids- en risico-indicatoren zijn er onderbouwde grenswaarden of cut off scores bepaald die aangeven of de individuele situatie al dan niet problematisch is. Het kengetal geeft dan de omvang van deze groep aan (procent van de werknemers dat zich in een problematische situatie bevindt). Naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht, wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en gecijferd ('oranje knipperlicht') maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood

¹ Bij de bevraging van de werknemers wordt ook gepeild naar de mate van autonomie in het werk en de relatie met de directe leiding.

alarmsignaal'). Niet-problematische, problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheids- en risico-indicatoren als volgt benoemd:

Tabel 3: Terminologie voor de categorieën in de werkbaarheids- en risico-indicatoren

	Niet problematisch = geen knelpunt	Problematisch = knelpunt	Acuut-problematisch = acuut knelpunt
Werkstress (psychische vermoeidheid)	werkstressniveau acceptabel	werkstressklachten	symptomen burn-out
Motivatie (welbevinden in het werk)	gemotiveerd aan de slag	motivatieproblemen	ernstige demotivatie
Leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden	onvoldoende leermogelijkheden	ernstig leerdeficit
Werk-privébalans	haalbare werk-privé-combinatie	problemen werk-privé-combinatie	acuut werk-privéconflict
Werkdruk	werkdruk acceptabel	hoge werkdruk	acuut hoge werkdruk
Emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk	emotioneel belastend werk	emotionele overbelasting
Taakvariatie	voldoende taakvariatie	routinematig werk	extreem routinematig werk
Arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden	belastende arbeidsomstandigheden	zeer hoge fysieke belasting

Voor elke editie van de werkbaarheidsmonitor wordt een nieuw, representatief staal van werknemers uit het Vlaamse gewest schriftelijk bevestigd. Meer specifiek gaat het om zelfstandige ondernemers met woonplaats in het Vlaamse gewest, die in de vier weken voorafgaand aan de bevestiging effectief arbeidsprestaties als zelfstandige hebben geleverd. De werkbaarheidsmonitor 2023 is de zesde editie van deze werkbaarheidsmonitor. Het survey-ontwerp, de vragenlijst, de organisatie van de enquête, de responsanalyse zijn uitgebreid gedocumenteerd in het rapport 'Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, e.a., 2024a).

2. Werkbaarheidsknelpunten in beeld

In dit hoofdstuk nemen we de (evolutie in de) kengetallen voor de vier werkbaarheidsindicatoren – werkstress, motivatieproblemen, leermogelijkheden en werk-privébalans - onder de loep en vergelijken we de sectorgegevens met deze van de volledige groep zelfstandige ondernemers.

2.1 Werkstress en burn-out

De werkstressindicator verschaft informatie over de mate waarin zelfstandige ondernemers kunnen herstellen van de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde psychische vermoeidheid. Wanneer zelfstandige ondernemers abnormaal lang moeten recupereren van hun arbeidsprestaties (vb. 'aan het einde van de dag echt op zijn', 'meer dan een uur voor herstel na het werk behoeven', 'slechts op de tweede vrije dag tot rust komen') en te maken krijgen met spanningsklachten, beschouwen we de situatie als problematisch en spreken we over werkstressklachten. Wanneer er zelfs sprake is van verminderd functioneren op de werkplek of na de werkdag (vb. 'door vermoeidheid tijdens het laatste deel van de werkdag werk niet meer zo goed doen', 'concentratieproblemen in vrije uren na de werktijd') labelen we dit als 'symptomen burn-out'.

In 2023 rapporteert 41,8% van de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep werkstressklachten, bij 16,6% is er sprake van 'symptomen burn-out' (Tabel 4). In vergelijking met 2007 is het aandeel met werkstressklachten significant toegenomen met 7,6 procentpunt. Vooral tussen 2007 en 2010 was er een zeer sterke stijging van de werkstressproblematiek. Tussen 2019 en 2023 is er ook een significante toename van 11,4% tot 16,6% voor het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met burn-out symptomen.

Tabel 4: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkstressklachten en burn-out symptomen in het vrije beroep

		2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %
vrije beroepen	 werkstressklachten	34,2	43,6	37,4	36,2	38,2	41,8
	 symptomen burn-out	12,8	13,9	10,8	10,4	11,4	16,6
	N	523	438	807	655	702	447
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 werkstressklachten	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	37,8
	 symptomen burn-out	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	13,9
verschiltoetsing	 werkstressklachten	ns	s	s	ns	ns	ns
	 symptomen burn-out	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007-2023.

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'symptomen burn-out'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'werkstressklachten' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen of op een significante toename van het aandeel met een acceptabele werkstress-situatie ten opzichte van het vorige meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel met een acceptabele werkstress-situatie of op een significante toename van het aandeel met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen ten opzichte van het vorige meetpunt (cijfers in het rood wijzen dus op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van werkstress, cijfers in het groen wijzen op een significante verbetering van de situatie op het vlak van werkstress);
- **een rode omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel met een acceptabele werkstress-situatie/toename van het aandeel met werkstressklachten en/of burn-outsymptomen bij een vergelijking met de nulmeting werkstress 2007. **Een groene omkadering** zou wijzen op een significante verbetering van de situatie op het vlak van werkstress sinds de nulmeting 2007;
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald chi², s indien p < 0,05 versus ns indien p ≥ 0,05).

Tabel 4 (verschiltoetsing) leert ons dat het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met werkstressklachten in 2010 en 2013 significant hoger ligt dan het Vlaams sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Bij de andere meetpunten werden geen significante verschillen vastgesteld.

2.2 Motivatieproblemen

De motivatie-indicator verschaft informatie over de mate waarin zelfstandige ondernemers door de aard van hun werk betrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken. De categorisering 'motivatieproblemen' verwijst dan naar een situatie waarbij het werk niet (langer) als boeiend en aantrekkelijk wordt ervaren en waarbij men nauwelijks intrinsiek betrokken is met de normale taakuitvoering (vb. 'werk doen omdat het moet, daarmee is alles wel gezegd'). 'Ernstige demotivatie' is wanneer men zo sterk gedemotiveerd raakt dat men niet meer naar behoren functioneert in het werk (vb. 'telkens weerstand moeten overwinnen om het werk te doen').

In 2023 meldt 9,8% van de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep motivatieproblemen, bij 3,5% is er sprake van ernstige demotivatie (Tabel 5 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). In

vergelijking met 2007 is dat een significante toename van de problematische groep. We zien in 2023 geen significant verschil met het Vlaamse sectorgemiddelde.

Tabel 5: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met motivatieproblemen en ernstige demotivatie.

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
vrije beroepen	 motivatieproblemen	4,9	6,7	8,1	8,1	7,9	9,8
	 ernstige demotivatie	1,3	3,0	2,8	2,2	3,0	3,5
	N	465	401	786	643	707	428
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 motivatieproblemen	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2	9,9
	 ernstige demotivatie	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9	3,8
verschiltoetsing	 motivatieproblemen	s	ns	ns	ns	s	ns
	 ernstige demotivatie	ns	ns	ns	s	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstige demotivatie'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'motivatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.3 Leermogelijkheden

De indicator 'leermogelijkheden' verschaft informatie over de mate waarin de zelfstandige ondernemers door opleiding en de dagdagelijkse ervaringen op de werkplek, hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen. 'Onvoldoende leermogelijkheden' in de job verwijst naar een problematische situatie, waarbij het werk op langere termijn gehypothekeerd wordt door een gebrek aan kansen op competentieontwikkeling. Bij het volledig ontbreken van (informele en formele) leermogelijkheden hanteren we het label 'ernstig leerdeficit'.

In 2023 heeft slechts 0,9% onvoldoende leermogelijkheden en bij 0,2% is er sprake van een ernstig leerdeficit (Tabel 6).

Het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden of ernstig leerdeficit ligt voor de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep in 2007 en 2023 op een gelijkaardig niveau.

Het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden ligt, behalve in 2010, steeds significant lager dan het Vlaamse sectorgemiddelde. Voor 'ernstig' leerdeficit is er over de ganse periode geen significant verschil.

Tabel 6: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit.

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
vrije beroepen	 onvoldoende leermogelijkheden	1,7	1,0	2,2	1,2	1,0	0,9
	 ernstig leerdeficit	0,0	0,0	0,4	0,3	0,3	0,2
	N	468	400	790	643	708	427
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 onvoldoende leermogelijkheden	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5	2,7
	 ernstig leerdeficit	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5	0,6
	verschiltoetsing	s	ns	s	s	s	s
		ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'ernstig leerdeficit'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'onvoldoende leermogelijkheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.4 Werk-privébalans

De indicator 'werk-privébalans' verschaft informatie over de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de 'thuis'situatie. We labelen een situatie als problematisch wanneer de eisen van het werk systematisch combinatiemoeilijkheden stellen t.a.v. gezin en sociaal leven. Bij een acuut werk-privéconflict is er sprake van quasi-permanente conflicten tussen werk- en privé sfeer.

In 2023 rapporteert ongeveer een kwart problemen met de werk-privécombinatie en 7,4% heeft een acuut werk-privéconflict (Tabel 6). Terwijl er bij de volledige populatie van zelfstandige ondernemers een significante verbetering genoteerd wordt tussen 2007 en 2023 is dit niet het geval bij de zelfstandigen in vrije beroepen. Maar we zien vanaf 2016 wel steeds een betere score voor de werk-privéproblematiek bij zelfstandigen in vrije beroepen in vergelijking met het Vlaams sector-gemiddelde.

Tabel 7: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met een problematische werk-privécombinatie en acuut werk-privéconflict

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
vrije beroepen	 problemen werk-privécombinatie	31,9	39,0	32,4	29,9	26,8	26,6
	 acuut werk-privéconflict	9,6	11,1	8,1	8,4	8,8	7,4
	<i>N</i>	529	441	805	655	706	447
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 problemen werk-privécombinatie	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4	29,8
	 acuut werk-privéconflict	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7	10,1
verschiltoetsing	 problemen werk-privécombinatie	ns	ns	ns	s	s	s
	 acuut werk-privéconflict	ns	ns	ns	s	s	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 – 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut werk-privéconflict'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'combinatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

2.5 De helft van de zelfstandige ondernemers in de het vrij beroep heeft geen werkbaarheidsknelpunten

De combinatie van de vier indicatoren laat ons toe een evaluatie op te maken van de (evolutie in de) werkbaarheidssituatie van de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep. We onderscheiden daarbij drie situaties: werkbare jobs of jobs zonder werkbaarheidsknelpunten, jobs met één werkbaarheidsknelpunt en jobs met twee of meer knelpunten.

52,4% van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep heeft werk zonder werkbaarheidsknelpunten in 2023 (Tabel 8). Dit wijkt niet significant af van de situatie in 2019 en de eerste meting in 2007.

De werkbaarheidssituatie is vanaf 2010 vergelijkbaar met het Vlaams sectorgemiddelde; in de volledige populatie zien we wel een verbetering tussen 2007 en 2023.

Tabel 8: Verdeling van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met een werkbare job, met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2007 – 2023

			2007	2010	2013	2016	2019	2023
			%	%	%	%	%	%
vrije beroepen	geen werkbaarheidsknelpunten		51,1	44,8	48,5	52,2	51,6	52,4
	1 werkbaarheidsknelpunt		27,8	25,6	26,9	24,6	26,7	23,5
	2+ werkbaarheidsknelpunten		21,1	29,7	24,6	23,3	21,7	24,2
		N	450	391	752	627	686	422
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	geen werkbaarheidsknelpunten		47,7	47,8	51,4	50,7	50,1	52,5
	1 werkbaarheidsknelpunt		27,1	26,2	25,0	22,8	25,0	22,5
	2+ werkbaarheidsknelpunten		25,2	26,0	23,7	26,4	25,0	25,0
verschiltoetsing			s	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p < 0,05) toename van het aandeel met werkbaar werk/ afname van het aandeel met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p < 0,05) afname van het aandeel met werkbaar werk /toename van het aandeel met (meerdere) werkbaarheidsknelpunten ten opzichte van het vorige meetpunt;
- **Cijfers in een groen kader** wijzen op een significante (Pearson chi²; p < 0,05) afname van het aandeel met één of meerdere werkbaarheidsknelpunten bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2023;
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van geen werkbaarheidsknelpunten versus wel werkbaarheidsknelpunten van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald chi², s indien p < 0,05 versus ns indien p ≥ 0,05).

3. Werkbaarheidsrisico's in beeld

De werkbaarheidsmonitor brengt ook een aantal risicofactoren in kaart, dit zijn determinanten in de arbeidssituatie die een invloed hebben op de kwaliteit van de jobs en dus de werkbaarheid ervan. In dit hoofdstuk rapporteren we de cijfers van vier werkbaarheidsrisico's: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie en belastende fysieke arbeidsomstandigheden.

3.1 Werkdruk

De werkdruk-indicator geeft de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo en deadlines weer.

In 2023 heeft ongeveer de helft van de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep te maken met een hoge werkdruk en ongeveer een vijfde met een acuut hoge werkdruk (Tabel 9). Die cijfers verschillen niet significant met de beginsituatie in 2007. Vanaf 2010 wordt een hoger aandeel met hoge werkdruk genoteerd dan het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Tabel 9: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers geconfronteerd met (acuut) hoge werkdruk in het vrij beroep

		2007 %	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	2023 %
vrije beroepen	 hoge werkdruk	49,6	50,1	46,2	48,0	50,5	49,5
	 acuut hoge werkdruk	19,1	21,4	16,7	19,2	21,8	21,3
	N	470	401	790	646	707	428
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 hoge werkdruk	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1	43,3
	 acuut hoge werkdruk	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2	18,3
verschiltoetsing	 hoge werkdruk	ns	s	s	s	s	s
	 acuut hoge werkdruk	ns	s	s	ns	s	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007- 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'acuut hoge werkdruk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'hoge werkdruk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- **cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers in een acceptabele werkdruksituatie/afname van het aandeel dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk in vergelijking met het vorige meetpunt; **cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) afname van het aandeel in een acceptabele werkdruksituatie/toename van het aandeel dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk in vergelijking met het vorige meetpunt;
- **de groene omkadering van de meetgegevens 2023** wijst op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename van het aandeel in een acceptabele werkdruksituatie/afname van het aandeel dat geconfronteerd wordt met een (acuut) hoge werkdruk bij een vergelijking met de nulmeting 2007 (een rode omkadering zou wijzen op een significante verslechtering van de situatie op het vlak van werkdruk over de voorbije 16 jaar);
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt de score van de sector met het gemiddelde van de scores van alle sectoren (niet in tabel). Om te bepalen of het gaat over een significante afwijking gebruiken we de techniek van logistische regressie (contrast: deviation) (Wald chi², s indien p < 0,05 versus ns indien p ≥ 0,05).

3.2 Emotionele belasting

Emotionele belasting verwijst naar de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inzonderheid bij omgang met klanten of patiënten en bij coördinatie-opdrachten.

In 2023 heeft 47,1% van de zelfstandige ondernemers in vrije beroepen emotioneel belastend werk, bij 12,2% is er sprake van emotionele overbelasting. Deze situatie is vergelijkbaar met deze van de vorige meting in 2019 en de eerste meting in 2007.

Het aandeel van zelfstandige ondernemers in vrije beroepen met emotioneel belastend werk ligt over de volledige meetperiode significant hoger dan het Vlaams sectorgemiddelde (Tabel 10).

Tabel 10: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met emotioneel belastend werk en emotionele overbelasting

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
vrije beroepen	 emotioneel belastend werk	47,1	52,1	49,9	44,9	49,6	47,1
	 emotionele overbelasting	11,6	11,2	10,7	9,4	11,9	12,2
	N	473	403	794	646	706	427
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 emotioneel belastend werk	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1	27,4
	 emotionele overbelasting	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0	5,6
verschiltoetsing	 emotioneel belastend werk	s	s	s	s	s	s
	 emotionele overbelasting	s	s	s	s	s	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'emotionele overbelasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'emotioneel belastend werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.3 Taakvariatie

De risico-indicator voor taakvariatie verschaft informatie over de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van de zelfstandige ondernemers.

5,6% heeft routinematig werk en 1,6% extreem routinematig werk (Tabel 11). Ten aanzien van de vorige meting en de nulmeting is er voor routinematig werk geen significant verschil. We zien in 2023 ook geen significant verschil met het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Tabel 11: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met routinematig werk en extreem routinematig werk

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
vrije beroepen	 routinematig werk	4,3	6,7	5,2	5,3	6,1	5,6
	 extreem routinematig werk	0,6	0,5	1,0	1,1	0,7	1,6
	N	470	403	794	646	706	428
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 routinematig werk	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9	6,7
	 extreem routinematig werk	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	2,0
verschiltoetsing	 routinematig werk	s	ns	s	ns	s	ns
	 extreem routinematig werk	s	s	ns	ns	s	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007 - 2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'extreem routinematig werk'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'routinematig werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 3.1 'Werkdruk'.

3.4 Fysieke arbeidsomstandigheden

De risico-indicator belastende arbeidsomstandigheden verwijst naar de mate waarin zelfstandige ondernemers worden blootgesteld aan risico's op arbeidsongevallen, hinder in de fysieke werkomgeving (lawaai, trillingen, extreme temperaturen, contact met chemische agentia) en/of lichamelijke belasting (fysieke zware taken, ongemakkelijke werkhoudingen, repetitieve bewegingen).

Ongeveer één op de tien van de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep heeft in 2023 te kampen met belastende arbeidsomstandigheden, 3,8% rapporteert een zeer hoge fysieke belasting (Tabel 12). We zien geen significante verschuiving ten opzichte van 2019 of ten opzichte van de nulmeting in 2007..

De score voor belastende arbeidsomstandigheden bij de ondernemers in het vrij beroep ligt vanaf 2010 significant lager dan het Vlaamse sectorgemiddelde.

Tabel 12: Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep die geconfronteerd worden met (zeer hoge) belastende arbeidsomstandigheden.

		2007	2010	2013	2016	2019	2023
		%	%	%	%	%	%
vrije beroepen	 belastende arbeidsomstandigheden	12,4	7,2	10,5	10,5	14,2	10,9
	 zeer hoge fysieke belasting	3,4	2,7	2,6	3,0	5,4	3,8
	N	524	443	821	657	706	451
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 belastende arbeidsomstandigheden	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9	18,4
	 zeer hoge fysieke belasting	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8	6,2
verschiltoetsing	 belastende arbeidsomstandigheden	ns	s	s	s	s	s
	 zeer hoge fysieke belasting	ns	ns	ns	ns	ns	ns

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor – zelfstandige ondernemers 2007-2023

Leeswijzer:

- de rij met het verschoven **rode balkje 'zeer hoge fysieke belasting'** verwijst naar een subgroep binnen de groep 'belastende arbeidsomstandigheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie;
- Voor betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie Tabel 9 onder 'Werkdruk'

4. Risicoprofielen voor de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep

Wanneer we de aanwezigheid van de werkbaarheidsrisico's bij vrije beroepers combineren met de analyses over de samenhang tussen werkbaarheids- en risico-indicatoren voor de volledige populatie van zelfstandige ondernemers, kunnen we een sectorspecifiek risicoprofiel opmaken voor de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep (Bourdeaud'hui e.a., 2024b).

Dit profiel geeft ons tweeledige informatie, namelijk over hoe vaak zelfstandige ondernemers in 2023 met een bepaalde werkbaarheidsrisico geconfronteerd worden en de kans dat ze door dit risico met een van de verschillende werkbaarheidsknelpunten te maken krijgen². Het risico is ernstiger naarmate meer zelfstandige ondernemers geconfronteerd worden met het risico en/of er een grotere kans bestaat dat ze met dit risico een bepaald werkbaarheidsknelpunt ontwikkelen.

In wat volgt bespreken we de sectorspecifieke risicoprofielen voor werkstress en werk-privé-balans. Voor leermogelijkheden en motivatie wordt geen profiel uitgetekend omdat het aandeel van de zelfstandige ondernemers dat gedemotiveerd is of onvoldoende leermogelijkheden heeft, eerder beperkt is.

4.1 Risicoprofiel voor werkstress

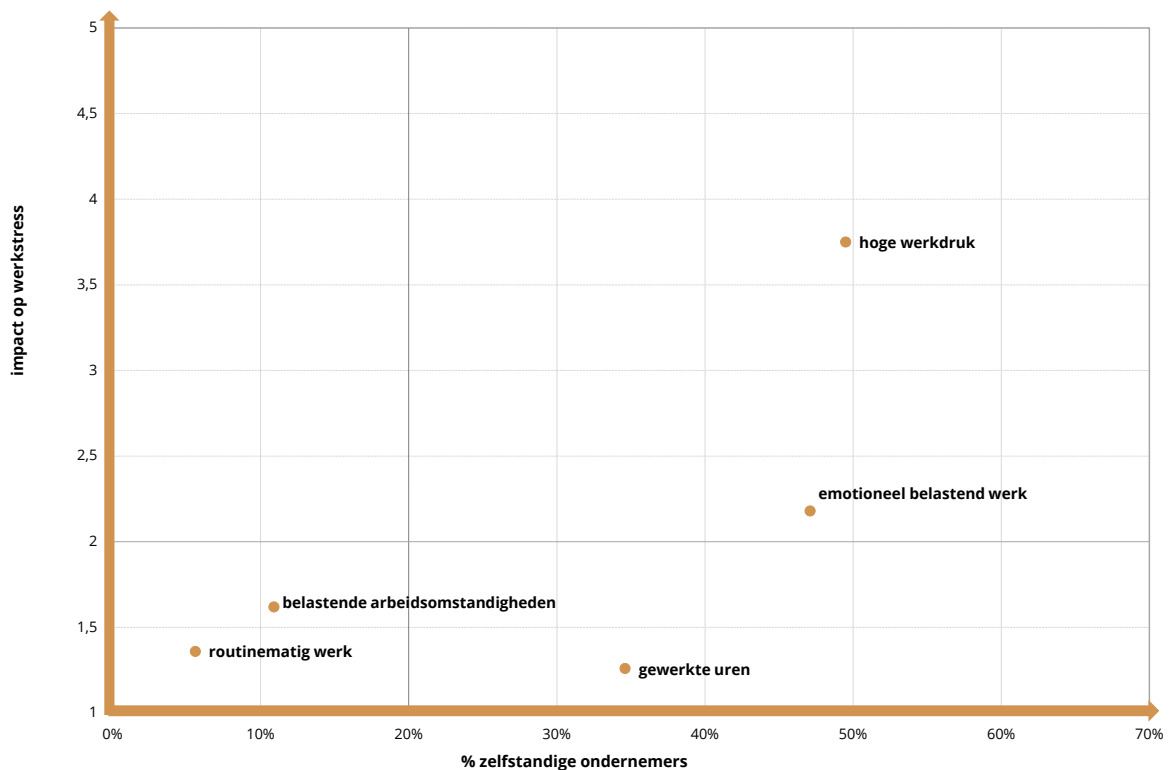
Hoge werkdruk is de meest ernstige risicofactor voor werkstressklachten (Figuur 1). Een hoog aandeel (49,5%) heeft te kampen met een hoge werkdruk, maar tegelijk verhoogt hoge werkdruk aanzienlijk de kans op werkstressklachten (bijna verviervoudiging van de kansverhouding).

Ook emotioneel belastend werk is een belangrijk risico door de hoge aanwezigheid (47,1% heeft emotioneel belastend werk) en door de hogere kans op werkstressklachten (verdubbeling van de kansverhouding).

Routinematig werk en fysieke belasting verhogen ook het risico op werkstress, maar in beperktere mate (odds respectievelijk 1,4 en 1,6). Verder valt op dat ongeveer één derde van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep meer dan 50 uren per week werkt. Ook dat is, in beperktere mate, een risico (odds 1,3).

² Deze kans (odds ratio's) wordt bepaald op basis van de volledige dataset van 2007 tot en met 2023 en voor alle zelfstandige ondernemers, zoals berekend in het rapport "Wat maakt werk werkbaar" (Bourdeaud'hui e.a., 2024b)

Figuur 1: Risicoprofiel voor werkstressklachten bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van werkstressklachten. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2007 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (bijna verviervoudiging van de kansverhouding werkstressklachten/geen werkstressklachten) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van werkstressklachten dan routinematig werk (de kansverhouding werkstressklachten/geen werkstressklachten verhoogt met factor 1,4).
- Het aandeel dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep beduidend meer die met een hoge werkdruk (49,5%) dan met fysiek belastend werk (10,9%) worden geconfronteerd.

4.2 Risicoprofiel voor werk-privébalans

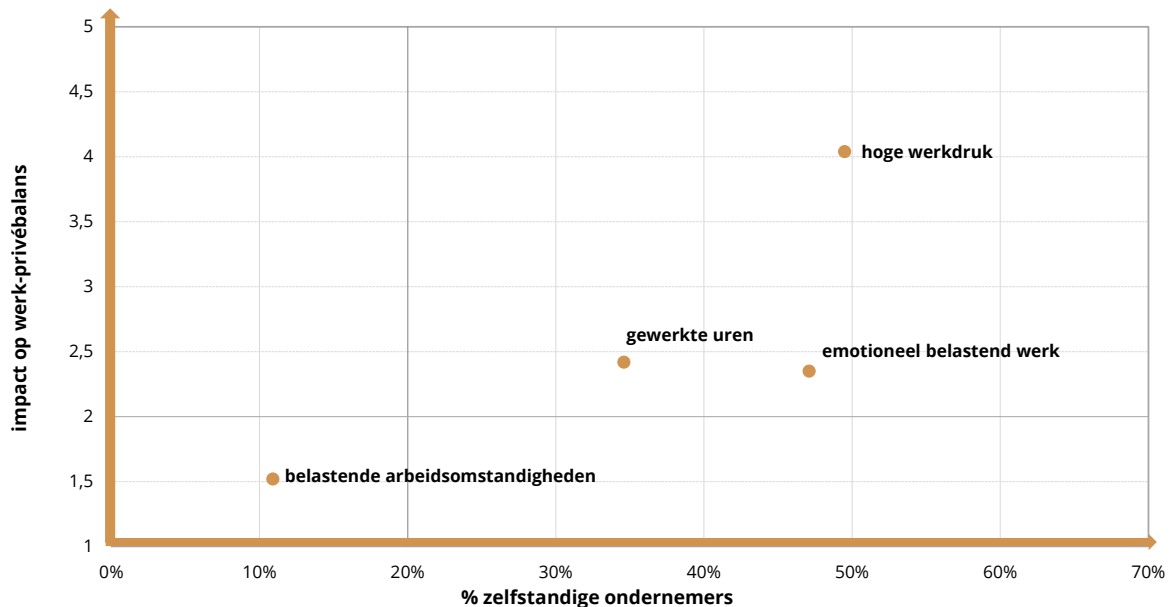
Hoge werkdruk is ook het belangrijkste aandachtspunt voor de werk-privécombinatie. De impact van hoge werkdruk op de werk-privébalans is niet alleen groot (verviervoudiging kansverhouding, Figuur 2), hoge werkdruk komt ook vaak voor bij vrije beroepers (49,5%).

Ook emotioneel belastend werk is een aandachtspunt: 47,1% heeft emotioneel belastend werk en de impact op de werk-privécombinatie is relatief groot (verdubbeling kansverhouding).

Jobs die zich kenmerken door hoge fysieke belasting komen voor bij ongeveer 11% van de vrije beroepers. In deze jobs ligt het risico op een onevenwicht in de werk-privécombinatie hoger; de

ratio waarmee de kans op problemen in de werk-privécombinatie wordt verhoogd ligt voor fysieke belasting op 1,5.

Figuur 2: Risicoprofiel voor problemen werk-privécombinatie bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep 2023

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van problemen met werk-privécombinatie in het vrije beroep. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

- De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse op de volledige dataset (2007 tot 2023) voor alle sectoren en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (verviervoudiging van de kansverhouding problemen met werk-privécombinatie/haalbare werk-privécombinatie) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van problemen met werk-privécombinatie dan een fysieke belasting (de kansverhouding problemen werk-privécombinatie/haalbare werk-privécombinatie verhoogt met factor 1,5).
- Het aandeel dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie). Zo zijn er beduidend meer die met een hoge werkdruk (49,5%) dan met fysiek belastend werk (11%).

5. Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep

In de werkbaarheidsenquête wordt, naast de besproken indicatoren, ook aanvullende informatie verzameld over de arbeidssituatie en werkbeleving. Bij de meting van 2023 werden bijvoorbeeld ook gegevens verzameld over de werktijden, opleiding en bijscholing, de groeiverwachtingen, de haalbaarheid om tot de pensioenleeftijd door te werken, de confrontatie met grensoverschrijdend gedrag en de mate van tevredenheid met diverse aspecten van het zelfstandig beroep. We brengen in dit hoofdstuk deze informatie voor de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep bijeen en toetsen hun scores aan deze van de andere zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

5.1 Werktijden

Zelfstandige ondernemers in het vrije beroep werken gemiddeld 48,4 uur per week (Tabel 13). Dat is iets minder dan het populatie gemiddelde (52,2%) en het verschil met de andere sectoren (zonder vrije beroepen) is significant. Zelfstandige ondernemers in het vrije beroep nemen gemiddeld 22,6 vakantiedagen per jaar. Dat is (significant) meer dan de andere zelfstandige ondernemers. Tussen zelfstandige ondernemers in het vrije beroep en de andere zelfstandigen is er geen significant verschil tussen het aandeel dat nooit 's nachts werkt en zij die dit wel (soms, vaak of altijd) doen. In vergelijking met de andere zelfstandigen werkt een kleiner aandeel vrije beroepers meer dan 60 uren per week.

Tabel 13: Werktijden en vakantiedagen van zelfstandige ondernemers in het vrij beroep, 2023

	vrije beroepen	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil- toetsing
	%	%	
gemiddeld aantal werkuren per week	48,4	52,2	s
aantal vakantiedagen	22,6	20,5	s
aantal werkuren per week			
≤40 uren	31,3	25,8	s
41-59 uren	43,5	37,2	
≥60 uren	25,2	37,0	
nachtarbeid (tussen 22u en 6u)			
soms vaak of altijd	50,4	47,2	ns
nooit	49,6	52,8	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers, 2023

Leeswijzer: Het cijfer van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen geeft de situatie weer voor alle zelfstandige ondernemers (inclusief vrij beroep). De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) tussen de meetgegevens voor de zelfstandige ondernemers in het vrije beroep en de rest van de zelfstandige ondernemers (zonder vrij beroep, cijfer niet in tabel).

5.2 Opleiding, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing

De informatie over het opleidingsniveau, de ervaren competenties, de sociale ondersteuning en bijscholing wordt opgelijst in Tabel 14.

Bijna alle (97,5%) zelfstandige ondernemers in het vrije beroep hebben een diploma hoger onderwijs. Dat is beduidend meer dan gemiddeld (en significant meer in vergelijking met de overige zelfstandigen). Ongeveer negen op de tien van de zelfstandigen in het vrij beroep voelt zich (altijd of vaak) voldoende opgeleid voor de vakinhoudelijke of technische aspecten van het werk. Voor het beheer en het management van het bedrijf voelt 50,3% van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep zich (vaak of altijd) voldoende opgeleid. Dat is significant minder dan bij de overige zelfstandige ondernemers. De helft voelt zich bij de bedrijfsvoering in beperkte mate of helemaal niet ondersteund door een sociaal netwerk.

Bijna negen op de tien (88,9%) van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep volgde het afgelopen jaar een bijscholing. Dat is aanzienlijk meer dan gemiddeld (54,5%) (en significant meer in vergelijking met de overige zelfstandigen).

Tabel 14: Opleidingsniveau, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing, zelfstandige ondernemers in het vrije beroep, 2023

	vrije beroepen	zelfstandige ondernemers	
	%	Vlaanderen	verschil-toetsing
hoogste getuigschrift			
geen, lager of lager secundair	0,2	7,2	s
hoger secundair	2,2	25,3	
hoger onderwijs / universiteit	97,5	67,5	
voelt u zich voldoende opgeleid voor de vakinhoudelijke of technische aspecten van uw zelfstandige activiteit?			
altijd	50,4	49,2	ns
vaak	43,6	43,5	
soms	5,1	6,6	
nooit	0,9	0,7	
voelt u zich voldoende opgeleid voor het beheer en het management van uw bedrijf, firma?			
altijd	13,6	22,2	s
vaak	36,7	45,2	
soms	42,5	28,9	
nooit	7,2	3,7	
voelt u zich (als u dat nodig vindt) bij uw bedrijfsvoering ondersteund door een sociaal netwerk (verenigingen, externe adviseurs, familieraad)?			
helemaal	9,6	11,4	s
in belangrijke mate	39,5	36,6	
in beperkte mate	43,5	39,8	
helemaal niet	7,4	12,3	
deelname aan bijscholing afgelopen jaar	88,9	54,5	s

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

5.3 Haalbaarheid pensioen, groeiverwachting en afhankelijkheid van inkomen uit zelfstandige activiteit

Tabel 15 bevat informatie over de mate waarin het gezin afhankelijk is van het inkomen uit de zelfstandige activiteit, de groeiverwachtingen van de ondernemer en de mate waarin hij of zij het haalbaar acht om tot het pensioen door te werken.

Naar groeiverwachting is er geen significant verschil tussen vrije beroepers en andere zelfstandige ondernemers. Bij de vrije beroepers zijn er significant minder zelfstandigen die het niet haalbaar achten om tot het pensioen door te werken in vergelijking met de overige beroepsgroepen. En voor een significant kleiner aandeel vrije beroepers is hun gezin helemaal afhankelijk van hun inkomen uit zelfstandige activiteit (opnieuw getoetst aan de overige zelfstandigen).

Tabel 15: Afhankelijkheid van inkomen, groeiverwachting en haalbaarheid pensioen bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep, 2023.

	vrije beroepen %	zelfstandige ondernemers Vlaanderen %	verschil- toetsing
In welke mate is uw gezin afhankelijk van het inkomen uit uw zelfstandige activiteit?			
helemaal	34,3	39,0	s
in belangrijke mate	52,3	47,1	
in beperkte mate	9,1	10,5	
helemaal niet	4,2	3,4	
groeiverwachting			
verwacht groei van activiteit	38,3	37,9	ns
verwacht behoud van huidig peil	46,3	43,6	
verwacht vermindering of stopzetting	15,4	18,4	
haalbaarheid pensioen			
doorwerken tot pensioen haalbaar	66,0	67,0	s
doorwerken tot pensioen haalbaar, mits aangepast werk	32,7	29,4	
doorwerken tot pensioen niet haalbaar	1,4	3,6	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

5.4 Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag kan voorkomen als fysieke/lichamelijke agressie, (verbale) intimidatie of bedreiging, ongewenst seksueel gedrag en pesten.

Bij de vrije beroepen wordt vaker lichamelijk geweld, intimidatie/bedreiging en ongewenst seksueel gedrag gerapporteerd dan bij andere zelfstandige ondernemers. Wat pestgedrag betreft is er geen significant verschil.

Tabel 16: Aandeel van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep die slachtoffer werden van grensoverschrijdend gedrag, 2023.

	vrije beroepen	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil-toetsing
	%	%	
slachtoffer van lichamelijk geweld			
nooit	95,6	97,9	s
sporadisch	4,4	2,1	
regelmatig	0,0	0,0	
slachtoffer van intimidatie of bedreiging			
nooit	77,1	85,2	s
sporadisch	20,9	13,6	
regelmatig	2,0	1,2	
slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag			
nooit	92,0	96,7	s
sporadisch	7,4	3,0	
regelmatig	0,7	0,2	
slachtoffer van pesten			
nooit	94,9	96,4	ns
sporadisch	4,7	3,2	
regelmatig	0,4	0,4	

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

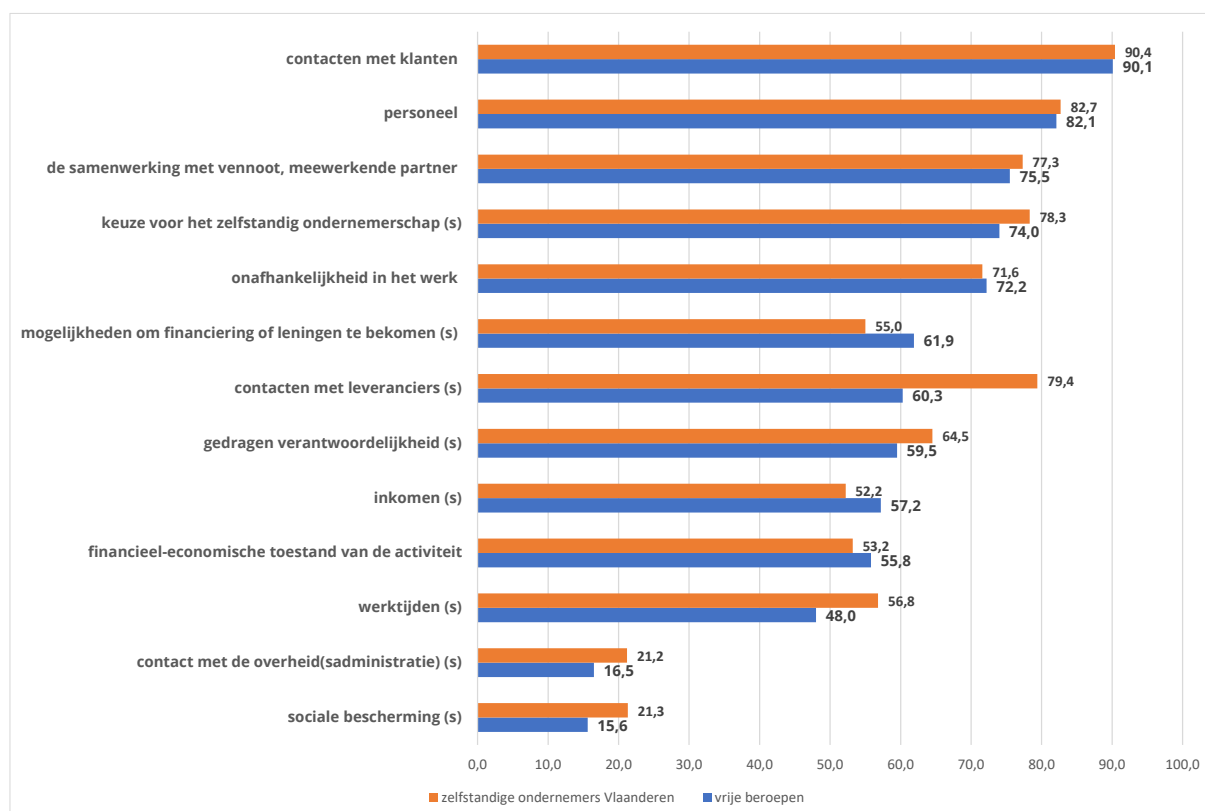
5.5 Tevredenheid over diverse werkaspecten.

In de werkbaarheidsenquête voor de zelfstandig ondernemers wordt ook gevraagd hoe tevreden ze zijn met een dertiental aspecten van hun zelfstandige activiteit. In Tabel 17 wordt gerapporteerd welk percentage van de zelfstandige ondernemers (eerder tot zeer) tevreden is en wordt vergeleken met de score van de volledige populatie zelfstandige ondernemers.

Negen op de tien zelfstandige ondernemers in het vrij beroep zijn tevreden met het contact met klanten (90,1%), acht op tien met hun personeel (82,1%). Weinigen zijn evenwel tevreden over de sociale bescherming als zelfstandige (15,6%) en het contact met de overheid(sadministratie) (16,5%).

De zelfstandige ondernemers in het vrij beroep scoren beter dan de overige zelfstandigen voor de mogelijkheid om financiering of leningen te bekomen en hun inkomen. Ze zijn evenwel minder vaak tevreden over het contact met leveranciers, de gedragen verantwoordelijkheid in het werk, werktijden, het contact met de overheid, hun sociale bescherming en de keuze die ze gemaakt hebben voor het zelfstandig ondernemerschap.

Tabel 17: Tevredenheid over diverse werkaspecten bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep, 2023.

Bron: Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2023

Leeswijzer: zie Tabel 13

Referentielijst

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2023). *Hoe werkbaar is je job? Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2023 – zelfstandige ondernemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16264>

Bourdeaud'hui, R., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2024a). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16457>

Bourdeaud'hui, R., Lamberts, M., Notebaert, S., & Vanderhaeghe, S. (2024b). *Wat maakt werk werkbaar voor zelfstandige ondernemers? Onderzoek op basis van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004-2023*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <https://www.serv.be/node/16512>

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1:	Risicoprofiel voor werkstressklachten bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep 2023.....	21
Figuur 2:	Risicoprofiel voor problemen werk-privécombinatie bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep 2023.....	22

Tabellen

Tabel 1:	Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren	7
Tabel 2:	Overzicht en omschrijving risico-indicatoren	7
Tabel 3:	Terminologie voor de categorieën in de werkbaarheids- en risico-indicatoren	8
Tabel 4:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkstressklachten en burn-out symptomen in het vrije beroep.....	10
Tabel 5:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met motivatieproblemen en ernstige demotivatie.	11
Tabel 6:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit.	12
Tabel 7:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met een problematische werk-privécombinatie en acuut werk-privéconflict	13
Tabel 8:	Verdeling van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met een werkbare job, met één werkbaarheidsknelpunt of met meerdere werkbaarheidsknelpunten, 2007 – 2023.....	14
Tabel 9:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers geconfronteerd met (acuut) hoge werkdruk in het vrij beroep	16
Tabel 10:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met emotioneel belastend werk en emotionele overbelasting	17
Tabel 11:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep met routinematig werk en extreem routinematig werk	18

Tabel 12:	Evolutie 2007-2023 van het aandeel zelfstandige ondernemers in het vrije beroep die geconfronteerd worden met (zeer hoge) belastende arbeidsomstandigheden.	19
Tabel 13:	Werktijden en vakantiedagen van zelfstandige ondernemers in het vrij beroep, 2023	24
Tabel 14:	Opleidingsniveau, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing, zelfstandige ondernemers in het vrije beroep, 2023	25
Tabel 15:	Afhankelijkheid van inkomen, groeiverwachting en haalbaarheid pensioen bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep, 2023.	26
Tabel 16:	Aandeel van de zelfstandige ondernemers in het vrij beroep die slachtoffer werden van grensoverschrijdend gedrag, 2023.	27
Tabel 17:	Tevredenheid over diverse werkaspecten bij zelfstandige ondernemers in het vrij beroep, 2023.	28